

MARINA LĴUBIĆ (1977–2018) – LEKSIKOGRAFSKI SPOMEN

U jeku rada na 9. svesku *Hrvatskoga biografskoga leksikona* 26. rujna 2018. preminula je Marina Ljubić, članica njegova uredništva i draga nam kolegica.

Rođena u Splitu 22. travnja 1977., završila je 1995. jezični smjer tamošnje I. gimnazije te apsolvirala violinu na srednjoj glazbenoj školi Josipa Hatzea, a na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu diplomirala je 2004. povijest umjetnosti te hrvatski jezik i književnost.

Zaposlena u Leksikografskom zavodu Miroslav Krleža od 2005., radila je isprva u korekturi, potom na pisanju i obradbi leksikografskih članaka odnosno u pripremi više izdanja, kao stručni suradnik-pripravnik, stručni suradnik (od 2006), leksikografski suradnik (od 2007) i leksikograf, prvi izbor (od 2016).

Autorski počeci povezani su joj s *Leksikonom radija i televizije* (tiskan 2006., objavljen i na mreži) i *Nautičkim vodičem hrvatskoga Jadrana* (tiskan 2007). Za prvi je napisala 85 članaka s oko 2900 redaka, za drugi postojeće članke prethodnoga izdanja dopunila s 1200 redaka.

Slijedili su 9., 10. i 11. svezak središnjega Zavodskoga izdanja, *Hrvatske enciklopedije* (tiskani 2007–09., objavljeni i na mreži), s 59 članaka i 930 redaka, *Leksikon Marina Držića* (tiskan 2009., objavljen i na mreži), s 26 članaka i 1030 redaka, te četiri sveska *Hrvatske književne enciklopedije* (tiskani 2010–12), s 27 članaka i 700 redaka.

Uz pisanje članaka, kao jednoj od četiriju redakcijskih suradnica *Hrvatske književne enciklopedije* povjereno joj je redigiranje 451 članka s oko 21 600 redaka, a slične je zadaće, ali u manjem opsegu, uza sudjelovanje u početnom usustavljanju, obavila i za *Likovni leksikon* (tiskan 2014), napisavši 331 članak s 3460 redaka i redigirajući 114 članaka s 1070 redaka.

Tematski gledano, glavnina članaka napisanih za *Leksikon radija i televizije* pripada struci »novinarstvo«, ali neki i bliskim joj područjima poput dramskoga i dokumentarnoga radiotelevizijskoga stvaralaštva. Slično tomu, uz brojne lokalne tzv. servisne informacije, koje je trebalo osuvremeniti, i novo izdanje *Nautičkoga vodiča* zadržalo je sažetu, ali podacima bogatu kulturnopovijesnu sastavnicu.

Za *Hrvatsku enciklopediju* kolegica Ljubić pisala je u struci »opća povijest umjetnosti«. Riječ je o člancima o hrvatskim i stranim slikarima, kiparima, scenografima i konceptualnim umjetnicima, umjetničkim pravcima te građevinama, muzejskim ustanovama i aukcijskim kućama. Prema opsegu izdvajaju se članci o Ivanu Rendiću i Emanuelu Vidoviću te osobito zahtjevni članak *Zaštita spomenika*.

Srodnu tematiku obradila je i u izdanju posvećenom Držiću, ali s izrazitijim udjelom građevina i uopće sa slavnim književnikom povezanih lokaliteta (npr. *Katedrala, Kazalište, Među crjevjare, Placa*) te uza zahvat u područja poput tvrđavne arhitekture (*Ferramolino, Antonio*), povijesti mode i nasilja (*oružje*), književne znanosti (*Vaupotić, Miroslav*) i tiskarstva, pri čem se osobito ističe opsežni članak o talijanskom tiskaru *Tirene (Arrivabene, Andrea)*.

Članci o hrvatskim književnim povjesničarima i publicistima te književnicima i književnicama čija djela ne dobivaju znatniju pozornost u kanonskim pregledima, od Antuna Zambela, Ognjeslava Utješenovića Ostrožinskoga i Ivana Plevnika do Milana Dobrovoljca, Mare Švel-Gamiršek i Jakše Ravlića, glavnina su njezine autorske suradnje u *Hrvatskoj književnoj enciklopediji*, manjim dijelom posvećene i djelatnim suvremenicima.

U *Likovnom leksikonu* pak radila je na doista širokom području. Zacijelo više od polovice priloga pripada slikarstvu i kiparstvu – češće XX. stoljeća, ali i srednjovjekovnom, renesansnom te baroknom – no znatnijim su udjelima zastupljeni i arheologija, arhitektura te dizajn. U skladu s koncepcijom izdanja, riječ je uglavnom o kraćim člancima, u kojima je umjesto na obilju podataka težište poglavito na konciznosti izričaja i relevantnosti odabira. Ipak, i na tako ograničenom prostoru pojedine se – inače kompleksne – teme mogu umješno prikazati sinteznim pristupom, što je kolegica, među ostalim, učinila, prihvativši se obradbe pojmova za pojedine vrste odnosno grane umjetničkoga i filozofskoga izraza (*animirani film, estetika, primijenjena umjetnost, toreutika*), postupaka i procesa u svezi sa stvaranjem i doživljajem umjetničkih djela (*iluminacija, opažanje*), cijeloga niza tehnika, predmeta, materijala i simbola (npr. *pentagram, pergament, relikvijar, vaza, tapiserija, tuš*), a i institucionalnih aspekata (*časopisi – umjetnički, muzej, antimuzej*).

Suradujući u *Hrvatskom biografskom leksikonu* od 2006., Marina Ljubić u uredništvo je toga također središnjega Zavodskoga izdanja raspoređena 2012. Uz autorsku odgovornost za članke u strukama povijest umjetnosti, kazalište, film i književnost pridonijela je upotpunjavanju polaznoga abecedarija u slovnom rasponu Lj–M te ubrzo preuzela dio uredničkih poslova (tzv. prva redakcija), a 2016. i samostalnu uredničku odgovornost za znatan dio struke povijest umjetnosti (tzv. stari majstori). Ne računajući uredničko-redaktorske prinose, riječ je o 95 autorskih članaka s oko 5600 redaka, objavljenih odnosno pripremljenih za tisak u 7., 8., 9. i 10. svesku *Hrvatskoga biografskoga leksikona* (Ko–Mi) te u njegovu mrežnom proširenju s najistaknutijim biobibliografijama do kraja abecede.

Opseg nekoga članka, dakako, nije nužno i glavna mjera uloženoga istraživačkoga, pa ni uredničkoga truda. Osobito to vrijedi za manje članke starijih razdoblja, opsega 15 do 40 redaka, kakvih je bilo dosta među njezinim zaduženjima – graditeljima i klesarima Marinu Gogelovu, Ludoviku Maraviću i Alessandru Magliju, slikaru Marku iz Apulije, zlatarima Ivanu Maichlingeru i Martinu Ljubičiću te ururu Josephu Malleru posvećeni su neki među njima.

U širokom rasponu od 40 do 100 redaka, pogodnom za obradbu osoba različitih životnih puteva i povijesnih značenja, već od početka suradnje u *Hrvatskom biografskom leksikonu* kolegica Ljubić pisala je, primjerice, o redateljima, crtačima i scenaristima povezanim s animiranim filmom (Boris Kolar, Nikola Kostelac) i televizijom (Joakim Marušić), katkad pritom i o osobama čije se djelovanje ne može konvencionalno ukratko opisati (Željko Malnar). Unutar pak uvriježenijih odrednica i ovdje je spomenuti njezine zaokružene priloge o arhitektu Petru Kušanu, arhitektu, dizajneru i slikaru Aleksandru Ljahnickom, karikaturistu Franji Maixneru, bakrorescu Petru Mančunu te graditelju i poduzetniku Marinu Marasoviću.

U okviru pojedinoga sveska rasponu od 100 do 200 redaka pripada razmjerno malo članaka, koji nerijetko imaju značaj pravih malih studija. Kolegica Ljubić napisala ih je osam, za razne struke i razdoblja – o graditelju i topoljevaču Paskoju Miličeviću, graditelju i kiparu Michelozzu Michelozziju, kiparu Hrvoju Ljubiću, o slikarima Omeru Mujadžiću i Antunu Masli, o redatelju, crtaču i ilustratoru Aleksandru Marksu, o televizijskom redatelju i scenaristu Danielu Marušiću te o konzervatoru arhitektu Jerku Marasoviću.

Članci u rasponu od 200 do 300 redaka posvećeni su pretežno osobito istaknutim ili utjecajnim pojedincima i obiteljima, dakako uz nešto više prostora, ali i s dodatno teškim odlukama, primjerice o tom kako sažeto pristupiti pojedinom opsežnom opusu, kako predstaviti umjetnikove stvaralačke faze te kako se odnositi prema literaturi i uopće recepciji. Kolegica Ljubić u tom je području samostalno obradila znamenitu graditeljsko-klesarsku obitelj Macanovića i njezina najpoznatijega predstavnika Ignacija te redatelja i animatora Dušana Vukotića, a u suradnji crtača stripa i ilustratora Andriju Maurovića te slikaricu Slavu Raškaj.

Uz već spomenute uredničke poslove, za veći je broj članaka pripremila početnu dokumentaciju odnosno smjernice za daljnje istraživanje.

Kako se vidi, od *Leksikona radija i televizije* do *Hrvatskoga biografskoga leksikona* profesionalni ju je put vodio kroz različita izdanja, s većom ili manjom istraživačkom sastavnicom te s različitim odnosom prema izvorima i literaturi. U svemu tom mijenjali su se ponešto i naglasci na strukovnim područjima njezina zanimanja, ali uvijek u sklopu jednoga organskoga razvoja i postupne nadogradnje.

Najposlije, uz temeljne radne zadaće kolegica Ljubić objavila je i dva priloga u *Studia lexicographica* – opsežniji znanstveni rad (2011., br. 2) o povijesti arhitektonsko-

-ambijentalne cjeline tzv. Upravnoga bloka u Dubrovniku kao političko-društvenoga, a i scensko-kulturnoga prostora, zaključno s preseljenjem Držićeva spomenika 2008., te kraći osvrt (2015., br. 1) na knjigu eseja Svjetlane Sumpor *Dekodiranje slika 2* (Zagreb 2015), posvećenu manje poznatim djelima u fundusu zagrebačkoga Hrvatskoga muzeja naivne umjetnosti.

Također, bila je tajnica uredništva (2006., br. 1–3) i izvršna urednica (2006., br. 4) časopisa *Kolo* Matice hrvatske.

Pripremajući izlaganje za znanstveno-stručni skup posvećen Olgi Maruševski (Društvo povjesničara umjetnosti Hrvatske, Zagreb, 16. listopada 2018), kolegica je marno istraživala njezin dugogodišnji prinos izdanjima Leksikografskoga zavoda, u kojem je i ta zaslužna autorica radila od 1951. do umirovljenja 1973. Zbog nemilih okolnosti kolegica Ljubić ni taj pothvat nije uspjela dovršiti.

Nastavljajući s radom na projektu kojemu je toliko pridonijela posljednjih godina, onkraj broja i kakvoće autorskih i uređenih članaka sjećat ćemo se zacijelo još i više stvaralačke njezine osobnosti, odmjerene kritičnosti i stanovite suzdržane odlučnosti, a nadalje suradljivosti i dobrohotnosti. Hvala Ti na tom, i počivala u miru, draga Marina!

FILIP HAMERŠAK

